Szakonyi Károly

Törzsvendéglő

Téli esték

Télen egy terebélyes, díszes kokszkályha ontotta a meleget, ott terpeszkedett a középső teremben, öblös derekának máriaüvegén át láthatók voltak az izzó parázs felett vibráló kékes lángocskák, mint apró lidércfények. Hatkor már sötétedett, ebben az órában még csak a söntésben égett a villany, a két belső teremben csend volt. A fiú szerette ezt a holtidőt, egyre nagyobb lett a homály, a szél himbálta utcai ívlámpák ablakokon be-bevillanó fénye meg a kályha tüzének lobogása barátságossá tette az üzletet.

Ha nagy hó volt, a betérők topogva érkeztek, talpuk alatt kis tócsák gyűltek az olajozott padlón, és amikor megérkeztek az első törzsvendégek, a kályha körül is ott maradt az olvadt hó nyoma, mert a fázósabbja odaállt melegedni, némelyek mindjárt forralt bort rendeltek, a vendéglős fajansz korsókban hozta a szegfűszegtől illatozó italt.

Szennyes úr kopottas szőrmegallérú télikabátjából még ki sem bújt, s már ott dörzsölgette gémberedett ujjait, közben agyontüsszentett zsebkendőjét szárítgatta a kályha fölött. A fiú emlékezett rá, hogy egyszer, megakasztva asztaltársasága kártyapartiját, hosszas fejtegetésbe kezdett a nevek eredetéről, hogy a hajdani foglalkozások vagy tulajdonságok szerint kapták az emberek a családnevüket, elképzelte, hogy akkor miféle lehetett Szennyes úr őse. Nem is tudott másként ránézni erre a kövérkés, puha arcú emberre, mint amit a neve jelentett.

Ha megszárítkozott, leült a kerek törzsasztalhoz a fröccsével, páros debrecenit rendelt mustárral, nagy étvággyal állt neki, a zsíros szaftot kenyérdarabokkal tunkolva a tányérjáról. Hamarosan a festőművész is megjött szürke borzalinóval ősz fürtjeim és zöldes malaclopóban, kezében kis csomagban tíz deka parizerrel, amihez terítéket kapott, és a fél liter rizlingjét. – Parizer, parizer! – nevetett Szennyes úr, miért nem rendel soha debreceni? Egyszer már megkóstolhatná? – Nekem az nagyon erős, – húzódott riadtan hátrébb ültében a paprikás zsírcseppek elől, amik a debrecenibe döfött villa alól szétfröccsentek az abroszon. – Elrontja az étvágyát azzal a sok spirituszszal! – Terpentin. Terpentint használok a festékekhez, nem spirituszt. De maga csak egye a debrecenijét! – Eszem is! Na, befejezte a képet, amiről mesélt? Én, ha festő lennék, ilyen nyavalyás télidőben nyári tájakat pingálnék! – Téli képet rendeltek – mondta kis sóhajjal a festő. Ha kifizették, majd festek napsütést is…

A debreceni mindig friss volt, a vendéglős hentes barátja, Prökl úr szállította Nefelejcs utcai üzletéből, de a borjúmájat, a vesét és a velőt meg a pejslit a közeli mészárszékből hozták, ahogy a pékárut meg a tejterméket is a szemközti boltból, a zöldséges sem volt messze, nem kellett kijárni a piacra.

Hét óra körül gyűltek a vendégek, a fiú szerette az esti forgalmat, a törzsasztalok közönségét, az órák teltével növekvő hangzavart, a kártyázók hangoskodásait, meg ahogy a megrendelt zónák, a sörök meg a borok szaga keveredett a szivarok, olcsó cigaretták füstjével. Szeretett kiszolgálni, figyelni, kinek üres a pohara, ki rendel újra, ismerte őket, Schwarzenberger bácsit, a lakatosmestert, aki az egyik szilveszterkor megnyerte a tombolán kisorsolt újévi malacot, a Tanácsos urat a telt keblű feleségével, érkezéskor fél liter bort kértek mindig, aztán záróráig még kétszer három decit, aminek a végére járva már csak az asszony marad ébren, a csíkos öltönyös, csokornyakkendős Tanácsos úr feje le-lekókad, de kitartottak késő éjszakáig. Szombat esténként a kefekötők szakegyletének spórkasszája tartotta összejövetelét a belső teremeben, egymásután rendelték a korsó söröket, és a vendéglős szívesen elnézte nekik, hogy néhány jelen lévő dalárdistájuk megadja a hangot a nótázáshoz.

A festő nem kártyázott, csak kibicelt, és leginkább a tanácsosékkal társalgott. Tanácsosné mindig érdeklődött az újabb műveiről, egyszer vettek is tőle egy miniatúrát. A magyar pusztát ábrázolta, nagy, sík, zöld mező felett haragos fellegekkel, a festő ezt több változatban is megfestette, hol a rideg gulyával, hol por felverte fogattal. A Tanácsosné a fellegeset választotta, mert egy régi, hortobágyi nyárra emlékeztette. A művész úr a Rottenbiller utcában lakott, három szobás lakása egyben a műterme is volt. A fiú járt nála, amikor az apja régi újságkivágásokat küldött a piktornak, a Tabán bontásáról voltak a lapokon fotók, és egy egész havi fröccs fogyasztása fejében a képek alapján akvarelleket rendelt tőle, mert az apósáék valamikor ott laktak a Gellért hegy lejtőin kanyargó öreg városrészben. Láthatta akkor a fiú, hogyan dolgozik a festő, öreg óbudai házakat festett olajjal, figyelte, hogyan keveri ki a palettán a színeket, és az ecset nyomán hogyan születik egy zegzugos utca a kifeszített vásznon.

Szennyes úr kártyázás közben is folyton előhozakodott valami okoskodással, hiába szólt rá Paróczi úr meg a többiek is, hogy inkább a lapokra figyeljen, de be nem állt a szája, nemcsak a nevek eredetéről tudott beszélni, hanem a magyarok őseiről is, bíztatta a festőt, hogy a havas erdő helyett fessen inkább történelmi témákat. – Ott a Feszty-körkép a Ligetben – nevetett a piktor – annál jobbat nem tudnék. – Jaj, az nagyon szép! – kortyintott a poharából a Tanácsosné, és látva, hogy a férje már bóbiskol, sietve rendelt újabb három decit. – Az egy csodálatos mű, azt mindenkinek látni

kell, hogy milyenek voltak az őseink, pláne most, hogy visszakaptuk az elcsatolt területek egy részét! – Bizony, bizony – helyeselt Szennyes úr. – És azt hallotta, nagyságos asszonyom, hogy újabb kutatások szerint Jézus Krisztus is a turáni fajból származik? – Ó, hogy ő is magyar lenne? – csodálkozott a Tanácsosné. – Miket mond?! – kapta fel a fejét a festő. De Szennyes úr bizonykodott. – Komoly tudósok állítják a rekonstruált koponya formája alapján… – Na, ne mondja már!? – horkant fel ismét a piktor. – Hol lett volna az a koponya?! – Én azt nem tudom – vont vállat Szennyes úr, – de most vannak ilyen őskutatások… – Nézte fél szemmel, ahogy a pincér hordta ki a konyhából az illatozó étkeket. – Azt hiszem, még rendelek egy vesevelőt, nagyon jól készíti itt a szakácsné. Igen, igen, most van ilyen fajkutatás…

A konyhában a nagy, fával fűtött tűzhely estére már kihűlt, a jégen tartott pörköltökből, szalontüdőből kimért adagokat a gázrezsón is fel lehetett melegíteni, hamar elkészült azon a resztelt máj vagy a vesevelő is. Ha a pincér kiment a rendelésért, a szakácsnő kinézett az ajtórésen, hogy lássa, kinek tálal. – Egyformán mérünk mindenkinek, nem kell azt nézni – szólt rá néha a vendéglős, – azt akarom, hogy mindenki legyen megelégedve. – Hiszen nem is azért, mondta a szakácsnő, – de szeretem látni, kinek főzök…

Tizenegy óra felé kezdtek elszállingózni a vendégek, fizettek vagy feliratták a fogyasztást, hogy majd a hét végén fizetik a cechet, éjfélre, egy órára lassan kiürült az üzlet. A konyha már sötét volt, a szakácsnő is hazament, de a fiú néha maradhatott záróráig, segített a pincérnek leszedni a poharakat, kiüríteni a hamutartókat. A vendéglős ilyenkor egy stampedli keverttel leült valamelyik asztalhoz beszélgetni, rágyújtott egy szivarra, ez volt az egész napi talpalás jutalma. És amikor már mindenki elment, a pincér összehajtogatta az abroszokat, feltette a székeket az asztalokra, hogy reggel könnyebb legyen takarítani, aztán elmehetett ő is.

Addigra már csak néhány búra világított, behajtották a bejárati ajtó spalettáit, mert a rendőr, ha fényt látott, bezörgetett, be kellett tartani a zárórát. A vendéglős kasszát csinált, a bevételt kis zsákocskába tette, különrakta a másnapi váltópénzt. Hajnali két óra volt. A koksz is elhamvadt már a kályhában. A fiú bekapcsolta a ventilátort, ami az egyik ablak felső szegletében halk zümmögéssel kezdte kikergette a cigaretták meg szivarok füstjét.